

Dr. H. 57, 88, 10, 193, 15

LETO XXVI • ŠTEVILKA 8 • AVGUST 1994
ANA • CENA 150 TOLARJEV

STUDIJSKA KNJIŽNICA

NA GRADU

62390 RAVNE NA KOROŠKEM

Lesnik

GLASILO GOZDNEGA GOSPODARSTVA SLOVENJ GRADEC P.O.

ORGANIZACIJA IN INFORMACIJSKI SISTEM GOZDNEGA GOSPODARSTVA

Preoblikovano Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec načrtuje prenovu organizacije dela in poslovanja ter temu prilagojen učinkovit in celovito zasnovan informacijski sistem.

Gozdno gospodarstvo bo na podlagi zakupne pogodbe s Skladom kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije gospodarilo z vsemi državnimi gozdovi v območju, ki bodo ostali državi po opravljeni denacionalizaciji. Poleg tega bo GG za privatne gozdne posestnike po pogodbi opravljal vsa dela za katera bodo lastniki zainteresirani.

Poleg gozdne proizvodnje se bo GG ukvarjal še s trženjem oz. nakupom in prodajo gozdnih sortimentov in žaganega lesa z lupljenjem, krojenjem in sortiranjem sortimentov za predelavo, s transportom lesa, s proizvodnjo opreme in strojev za delo v gozdu, z gradnjo in vzdrževanjem gozdnih prometnic in drugih nizkih gradenj in z izdelavo različnih projektov ter finančnimi in računovodskimi storitvami.

Gozdno gospodarstvo bo poslovalo kot doslej na območju štirih koroških občin. Za obvladovanje prostora in naštetih dejavnosti bo poslovalo oz. delovalo preko sedanjih obratov.

Z dobro organizacijo dela želimo povečati učinkovitost podjetja in krepiti njegovo konkurenčno prednost.

Za učinkovito vodenje vseh poslovnih procesov bomo uvedli celovit informacijski sistem, ki bo omogočal hitro in kvalitetno ukrepanje in nadzor nad celotnim poslovanjem podjetja. Sistem bo enostaven in mora biti vsem, ki bodo sodelovali pri oblikovanju podatkov in informacij predvsem pa uporabnikom lahko dostopen in razumljiv.

Za vsa področja dela bomo pripravljali delovne naloge, ki bodo osnova celotnega sistema. Ti bodo omogočili izdelavo pred in pokalkulacij in spremljavo stroškov in takojšnje ukrepanje za zagotovitev uspešnega poslovanja Gozdnega gospodarstva.

Pri izbiri in uvedbi nove izboljšane organizacije dela in informacijskega sistema bomo iskali pomoč zunanjih sodelavcev. S strokovnjaki iz tega področja že pripravljamo ustrezeni projekt. Naš cilj je izdelati in preizkusiti novi sistem še letos, na tej osnovi pripraviti gospodarski načrt podjetja za prihodnje leto in na novo poslovati že decembra letos.

Nova organizacija in informacijski sistem pa bosta lahko učinkovito zaživela le, če ju bomo sprejeli za svoja in pri tej pomembni nalogi vsi sodelovali.

Hubert Dolinšek

Mogočna Najevska lipa na Ludranskem vrhu nad Črno je letos že tretjič gostila vse, ki so prišli pod njene nederje. Letos je k lipi prišlo mnogo manj povabljenih državnikov in gostov pa tudi samih korošcev je bilo malo. Ali to srečanje pri Najevski lipi ni več tako zanimivo, kot je bilo prvo, drugo ...? - Foto. F. Jurač

MESO V NAŠI PREHRANI

Znanost in praksa vlagata velike napore za povečanje živinorejske proizvodnje kot končni cilj povečanja prehranbenih proizvodov živalskega izvora kot so meso, mleko, jajca. Gre predvsem za povečanje proizvodov beljakovin živalskega izvora, ki imajo kar za 1/3 do 1/2 večjo biološko vrednost od beljakovin rastlinskega izvora. S prehranbenimi proizvodov živalskega izvora dobi človek vse potrebne aminokisliline in druge, organizmu nujno potrebne snovi. Od leta 1937 do leta 1976 se je prebivalstvo na zemlji povečalo za več kot 2 milijardi (od 2 na 4 milijarde), predvidevanja pa kažejo, da bo do konca stoletja na zemlji od 6 do 8 milijard prebivalcev. Skupno število govedí je okrog 1,2 milijarde glav in ne kaže tendence povečavanja. Razmerje človek govedo je 1:3 in se širi, kar je zaskrbljujoče.

Povečane potrebe po mleku, mesu, jajcih so prisilile človeka k intenzivni proizvodnji živali, zlasti po letu 1960. Potrošnja mesa se je v svetu naglo povečala. Poznano je, da je bil človek prej pretežno vegetarijanec. Z masovno industrijsko proizvodnjo piščančjega mesa, lahko delovni človek že dolgo po relativno nizki ceni pride do lahko prebavljivih kvalitetnih živalskih beljakovin. Občutno se je spremenila tudi prehrana govedí, ki se je v preteklosti

hranilo izključno s travo, senom in slamo. Danes se govedo poleg silirane krme v veliki meri prehranjuje z žitaricami in z končnimi proizvodi živilske in drugih podobnih industrij.

Od vseh vrst mesa je govedina najbolj iskana. Goveje meso je zelo cenjeno. Njegova kvaliteta je odvisna od pasme, starosti, spola, načina prehrane, klanja, obdelave, razvitosti mišičevja, razporeditvi maščob, barve in arome. Goveje meso pa je nasprotno, kot si mislimo, bolj mastno kot svinjsko. Pri govejem mesu je maščoba infiltrirana v mesu, pri prašičih pa maščoba kot ščit obdaja trup in jo je možno ločiti od mesa. Goveje meso pa ni samo bolj mastno kot svinjsko, goveja maščoba vsebuje tudi več zasičenih maščobnih kislin kot svinjska mast. Pri svinjski masti prevladujejo nezasičene maščobne kisline, ki so tudi lažje prebavljive.

Z biološko dietetskega stališča je zaželjena maščoba z več nezasičenimi maščobnimi kislinami. Mnoge metabolične bolezni pri ljudeh so vezane na prehrano z veliko nezasičenimi maščobnimi kislinami. Potrebno je omeniti, da so nekatere nezasičene maščobne kisline neobhodno potrebne za življenje (linolna, linolinska) in se imenujejo esencialne maščobne kisline.

ODNOS ZASIČENIH IN NEZASIČENIH MAŠČOBNIH KISLIN PRI NEKATERIH ŽIVALIH

maščobne kisline	govedo	konj	svinja	gos	gov. maslo	ribje olje
zasičene	55	4	32	25	55	25
nezasičene	45	96	68	65	45	75

Svinjsko meso je torej zelo cenjeno. Njegova kvaliteta prav tako zavisi od številnih faktorjev kot pri govejem mesu. V svetu zelo cenijo meso kitajskih svinj. Kitajci v južnih predelih svoje države gojijo veliko svinj. Z dolgo in vztrajno selekcijo so dosegli plodnost povprečno 20 pujskov po svinji v gnezdu (v Evropi okrog 10). Kitajske svinje imajo meso izredne kvalitete. Svinje vzgajajo na tradicionalen način in jo v Evropi imenujejo ekološke svinje za razliko od industrijskih, ki izvirajo iz farm. V zadnjih letih pa je velik napredek dosežen tudi pri industrijski proizvodnji svinj. Pri določenih pasmah je dosežen prirast žive teže 1 kg že pri 2,5 kg porabljenih krme, tako postaja proizvodnja svinjskega mesa že konkurenčna proizvodnji piščančjega mesa. Kot že omenjeno pa je zaradi velike količine nezasičenih maščobnih kislin v svinjski masti le-ta lažje prebavljiva od goveje masti.

Konjsko meso se odlikuje po veliki količini beljakovin, bogato pa je tudi na železu in glikogenu, ki ima važno energetsko vlogo. Maščobno tkivo konjskega mesa je zelo bogato z nezasičenimi maščobnimi kislinami. Konjsko meso je priporočljivo v prehrani tako mladine kot starejših. Na žalost ima konjsko meso slabo lastnost, da ni primerno za skladiščenje dalj časa zaradi prevelike količine mioglobina, ki na zraku zaradi oksidacije potemni. Najboljše konjsko meso je od dobro rejenih konj, starih od 7 do 8 let.

Piščanje meso ni več indikator bogastva. Z industrijsko proizvodnjo je postalo piščančje meso najcenejše meso in dostopno vsem ljudem. Piščanci pri sodobni vzreji dosežejo v 1 mesecu 1 kg žive teže pri porabi okrog 2 kg krme. Proizvodnja je lahko programirana. Meso pravilno hranjenih piščancev je odlične kvalitete, je mehko in se lahko hitro pripravi. Res je bolj kvalitetno meso piščancev tradicionalne reje, prilagaja pa se ukus potrošnika, posebno pri dobri kuhinji. Tudi pri proizvodnji perutninskega mesa je dosežen velik napredek. Selekcija je šla že tako daleč, da mladi purani zaradi pretirane teže niso sposobni oploditi samic in se purice umetno osemenjujejo.

Veliki uspehi v perutninarstvu pa so doseženi tudi pri proizvodnji jajc. Včasih se je nesnost pri kokoših

povečala spomladi, ko so bile optimalne temperature in najdaljša dnevna svetloba. Pri industrijski vzreji znesejo danes kokoši več kot 300 jajc letno. Jajca je lahko prebavljiva beljakovinska hrana. Dve jajci brez lupine, ki tehtata okrog 100 g imata 158 kal in vsebuje 13,4 g beljakovin in 10,5 g masti, nekaj mineralov in veliko vitaminov. Dnevno potrebo človeka po beljakovinah (70 gr), od teh 1/3 živalskih, lahko pokrijemo s štirimi jajci. Jajca vsebujejo veliko količino esencialnih aminokislin. V jajčnem rumenjaku je res 1,7% holesterola, kar je povzročilo pred leti omejeno uporabo jajc v prehrani, toda medicina gleda danes na kardiovaskularne bolezni veliko bolj kompleksno in so jajca potrebna prehrani mlajših in starejših. Zaradi povečane potrebe po mesu se je v nekaterih državah razvila reja golobov. Razvila se je cela znanost o golobih. Meso golobov je bogato z beljakovina in revno z maščobami, kar na splošno velja za vso meso perutnine. Reja golobov za meso je zelo ekonomična. En golobji par da letno 14-16 mladih, ki zelo hitro rastejo. V 48. urah po izvalitvi zaradi golobjega mleka mladiči že podvojijo svojo težo (piščanci v 9. dneh, tele v 4. do 5. tednih, pujske v dobrem tednu). Mesne pasme golobov dosežejo v 1. mesecu težo okrog 1 kg. Znana mesna pasma je "beli king". Vzgoja golobov ima tako kot vzgoja konjev in psov vpliv na psihično ravnotežje človeka.

V prehrani ljudi je zelo cenjeno tudi meso kuncev. Naši potrošniki žal niso navaje na to kvalitetno meso, ki je bogato z beljakovinami in revno z maščobami. Vsebuje tudi veliko aminokisliline lizina, ki jih primanjkuje v žitaricah. Je dietno meso pri obolenju putike (Giht), ker vsebuje zelo malo purina.

VSEBNOST BELJAKOVIN, MASTI IN KALORIČNA VREDNOST 100 G PERUTNINSKEGA MESA

vrsta mesa	beljakovine	maščobe	kalorije
puran	24,70	8,50	178
kokoš	16,77	13,62	198
gos	15,80	34,40	377
raca	22,65	3,11	121
golob	22,14	1	102

VREDNOSTNI PAPIRJI - OBVEZNICE

V prejšnji številki smo obrazložili vrednostni papir delnico, kot lastniški vrednostni papir, OBVEZNICA ("band") pa je dolžniški vrednostni papir in je najbolj razširjen dolgoročni, finančni instrument. Imetnik obveznice ni solastnik podjetja, ima pa pravico do pogodbeno določenih obresti, nima pa pravice upravljanja v podjetju.

Podjetje izda obveznice, kadar želi pridobiti finančna sredstva kot obliko dolgoročnega kreditiranja. Namesto, da bi imelo enega kreditodajalca (npr. banko), je število kreditodajalcev (kupcev obveznic) običajno zelo veliko.

Izdajanje obveznic ima za izdajatelja in kupca prednosti pred bančnim kreditiranjem. Podjetje, ki izda obveznice najame kredit v manjših zneskih posameznih kupcev obveznic in ob njihovi dospelosti lažje poravnava svoje obveznosti, ker so kupci razdrobljeni. Za nadomestilo posojenega denarja lastnikom obveznic podjetje izplača obresti. Čez nekaj let, ko obveznica dospe, pa mu vrne še glavnico. Kupec obveznice s svojim prihranki da kredit podjetju, ki je obveznico izdalo, hkrati pa mu podjetje preko garanta, ki je navadno banka, jamči izplačilo obresti in vračilo posojenega denarja. Kupec obveznice, če rabi svoje prihranke pred vnočitvijo, lahko obveznico proda na borzi vrednostnih papirjev.

Dospelost obveznice ja namreč datum na katerega mora izdajatelj imetniku obveznice vrniti glavnico. S tem, ko pravimo, da zapade v plačilo kupon pa mislimo na datum ko izdajatelj izplača obresti na to glavnico. Dinamiko izplačevanja kuponov in glavnice določi izdajatelj in morajo biti datumi natisnjeni na obveznicah in kuponih. Obveznica je največkrat prinošniški vrednostni papir, ki se prenaša z izročitvijo, če listino izgubimo ali vnovčimo, kot lastnik nimamo pravega pravnega varstva. Zato običajno tveganje izgube zmanjšamo s pomočjo pogodbe o depozitu vrednostnih papirjev pri banki ali drugi finančni ustanovi, ki hrani vrednostne listine.

Obveznice lahko izdajajo država, podjetja, banke in druge finančne institucije, družbeno-politične skupnosti in druge pravne osebe. Posebej so razširjene državne obveznice, ki državi omogočajo financiranje javnega dolga, kupcem pa zagotavljajo varnost naložbe in relativno ugoden donos.

Obveznica je veliko bolj varna naložba kot delnica z majšim tveganjem, je pa tudi donosnost obveznice praviloma manjša od povprečne donosnosti delnic. Pri razporejanju dobička se pred ugotavljanjem dividende delničarjem izplačajo obresti in glavnice lastnikom obveznic. Enak vrstni red je tudi pri stečaju podjetja.

Pavlina Areh

Dobri viri nizkokaloričnih beljakovin so še štokljice, polži in ribe. Cena rib, ki so nam več ali manj dostopne, pa, na žalost, stalno raste.

Mag. Milan Vrčkovnik, dr. vet. med.
KVZ DE Slovenj Gradec

IZOBRAŽEVANJE

Slovensko gozdarstvo mora svoje komparativne prednosti uveljaviti tudi z ustreznimi strokovnimi kadri. Njihovemu oblikovanju in razvoju je treba posvetiti posebno skrb. Zato je treba dograditi in razširiti celoten sistem gozdarskega izobraževanja, od gozdnih delavcev in lastnikov gozdov do najvišje usposobljenih strokovnjakov.

Gozdne delavce - gozdarje bomo izobraževali v triletnem periodičnem izobraževanju. Potekalo bo v Gozdarskem šolskem centru v Postojni in na njegovem šolskem posestvu ter v gozdarskih podjetjih. Po končanem šolanju in polletnem praktičnem uvajanju v delo bo gozdni delavec - gozdar usposobljen za izvajanje vseh gozdnogospodarskih del. Za zahtevnejša dela v gozdovih bo gozdnim delavcem - gozdarjem omogočena specializacija na ožjih delovnih področjih, zlasti za gozdno žičničarstvo, upravljanje specialnih traktorjev, gozdno drevesničarstvo in podobno. Gozdnim delavcem - gozdarjem bo po nekajletnem delu v proizvodnji omogočeno opravljanje mojstrskega izpita.

Učenci poklicnih kmetijskih šol bodo med študijem dobili tudi teoretične osnove za gospodarjenje

z gozdovi. Z dodatnim usposabljanjem v Gozdarskem šolskem centru v Postojni pa se bodo lahko praktično usposobili za najpogostejša opravila v svojem gozdu. Dodatno usposabljanje bo potekalo v seminarski obliki pretežno na terenu, v gozdovih tečajnikov ali na posestvu Gozdarskega šolskega centra.

Gozdarski šolski center v Postojni bo skrbel tudi za dopolnjevanje znanj gozdnih delavcev, zlasti tistih, ki ne bodo opravili izobraževanja za gozdnega delavca-gozdarja. Prav tako bo v sodelovanju z javno gozdarsko službo organiziral tudi izobraževanje in usposabljanje gozdnih posestnikov za opravljanje vseh gozdnogospodarskih del v njihovih gozdovih.

Visokošolski študij gozdarstva bo tesno povezan z raziskovalnim delom. Diplomante visokošolskega študija gozdarstva bomo usposobili tudi za celostno ekološko in ekonomsko usklajeno gospodarjenje z vsemi obnovljivimi gozdnimi viri in s tem za načrtno ohranjanje naravnega okolja. S tem se bo delovno področje gozdarskega inženirja razširilo na celotno gozdnato krajino, gospodarjenje v gorskem svetu, gospodarjenje z divjadjo in drugimi divjimi živalmi, varstvo naravne dediščine, revitalizacijo degradiranega sveta, ekološki turizem in rekreacijo na prostem ter na urbano gozdarstvo.

Podiplomski študij (specialistični, magistrski, doktorski in postdoktorski) bo fakulteta organizirala razen na klasičnih gozdarskih področjih tudi kot interdisciplinarni študij ohranjanja naravnega okolja. Poleg tega bo organizirala podiplomske seminarje in delavnice o aktualnih problemih na posameznih področjih ter vsakoletne gozdarske študijske dneve, ki so namenjeni vsem gozdarskim

IZ PROGRAMA RAZVOJA GOZDOV IN GOZDARSTVA SLOVENIJE

strokovnjakom in jim dajejo orientacijo o novih dogajanjih v stroki ter jih seznanjajo z raziskovalnimi dosežki doma in v tujini. Nove dejavnosti gozdarstva zahtevajo tudi dopolnilno izobraževanje gozdarskih strokovnjakov na nekaterih področjih dejavnosti javne gozdarske službe in gozdarskih izvajalskih podjetij (trženje gozdnih proizvodov, gospodarjenje s splošnokoristnimi funkcijami gozdov, komuniciranje z gozdnimi posestniki itd).

Kakovostno uvajanje diplomiranih gozdarskih strokovnih kadrov vseh stopenj v gozdarsko prakso je treba zagotavljati z načrtnim in mentorsko vodenim pripravništvom v javni gozdarski službi in gozdarskih podjetjih.

KOLOBAR V VRTU

Kmetijske rastline imajo različne potrebe po vodi, zemlji, hrani in prostoru. Nekatere brez problemov prenesejo večletno setev na isto mesto, druge pa so zelo občutljive. V poljedelstvu sta tak primer koruza in krompir. Kuruza lahko sejemo na isto njivo več let zapored in se zaradi tega pridelki ne bodo zmanjšali, pri krompirju pa je ravno obratno; če ga sadimo dve leti na isto njivo, bo drugo leto pridelek nižji za 20 odstotkov.

Tudi pri vrtninah so rastline zelo različne. Nekatere prenesejo več letno setev na isto mesto, spet druge so za to zelo občutljive.

Namen kolobarjenja

Namen kolobarjenja je doseganje ustrezno velikih hektarskih pridelkov vrtnin ob sočasnem ohranjanju ali izboljševanju rodovitnosti tal.

Rastline izločajo skozi korenine posebne toksične snovi, ki uničujejo talno floro, oziroma rušijo ravnotežje živih organizmov v tleh. Zaradi nepravilnega kolobarjenja se čezmerno razmnožijo talni škodljivci, širijo se bolezni, poveča se zapletenost površin, itd. Posledica vseh teh negativnih dejavnikov je upadanje količine in kakovost pridelkov.

Cilj kolobarjenja

S pravilnim kolobarjenjem želimo doseči tele cilje:

- zatirati plevel
- preprečevati širjenje bolezni in škodljivcev
- rahljati tla (biološko obdelovanje zemlje)
- oskrbeti tla s humusom (krmne rastline)
- akumulirati dušik (metuljnice)
- povečati sprejem hranil
- optimalno izbrati rastišče (tla, temperatura, voda)
- izboljšati količino in kakovost pridelka.

Rastni in gospodarski dejavniki

Pri načrtovanju kolobarja moramo za doseg normalnih pridelovalnih razmer gojenih rastlin enakovredno upoštevati rastne in gospodarske dejavnike.

Svetloba

Posamezne rastline imajo specifične zahteve po svetlobi. Pri sestvi poskušamo v okviru kolobarja izbrati tako kombinacijo (čista setev, mešeni posevki ali podsevki), da bodo lahko rastline

nemoteno rastle ter dajale velik in kakovosten pridelek.

Toplota

Toplota je zelo pomemben rastni dejavnik. Pri nizkih temperaturah rastline slabo rastejo, čeprav imajo v tleh dovolj hranil in dovolj vode. V praksi velja pravilo, da mora biti seštevek pozitivnih dnevnih temperatur, merjenih od prvega januarja 200, da se v tleh prične mikrobiološko delovanje.

Pri načrtovanju kolobarjenja moramo nujno upoštevati skrajno nizke in najvišje temperature in kdaj se pojavljajo med letom. Spremljati moramo pojave spomladanskih in jesenskih slan in temu tudi prilagoditi kolobar in izbiro vrtnin.

Padavine

V naših krajih je navadno dovolj padavin in rastline ne čutijo pomanjkanja vlage v tleh. Lahko pa se zgodi, da v času zasnove posevkov ter v glavni rastni sezoni poleti nastopi pomanjkanje padavin in vlage v tleh. Temu je potrebno prilagoditi tudi kolobar rastlin v vrtu.

Oskrba s hranili

Zaradi humidne klime je izpiranje humusa in s tem hranil iz tal precejšnje. Izpiranje le-teh pa lahko delno zmanjšamo z intenzivnejšim gnojenjem z organskimi gnojili. Povečana vsebnost humusa v tleh vpliva na boljše povezavo in zadrževanje hranil ter preprečuje čezmerno izpiranje. Poleg tega pa večja količina humusa v tleh povzroča intenzivnejšo mikrobiološko delovanje v tleh in s tem tudi boljše rast vrtnin. Pri gnojenju s svežim hlevskim gnojem pa moramo biti previdni, saj so nekatere vrtnine zanj občutljive (čebula, peteršilj, korenček). Organska gnojila pa dobro prenašajo nekatere vrtnine, npr.: cvetača, zelje, hren, beluš, rabarbara.

Rodovitnost tal

Kolobarjenje izboljšuje rodovitnost tal in vpliva tudi na količino koreninskih ostankov v tleh. Te količine so pri posamezni vrtnini različne, veliko pa je tudi odvisno od rodovitnosti zemljišče, bujnosti posevka in od genskih lastnosti vrst in sort.

Nekatere vrtnine, kot so cvetača, rdeča pesa in por, lahko sejemo več let kot monokulturo brez večjih negativnih posledic. Spet druge kot so korenček, grah, čebula, peteršilj, hren, beluš, pa lahko sejemo na isto gredo šele po treh letih.

Pri vrtninah, ki imajo krajšo rastno dobo, so časovni presledki krajši in nasprotno.

Vrstenje posevkov

Določeni posevki vrtnin se dobro ali slabo prenašajo. Vzrokov za to je več. Pogosto so krivi patogeni dejavniki, povsje verjetnosti pa tudi strupene snovi, ki jih izločajo rastlinske korenine. Rastline, ki si lahko sledijo v nekajletnih zaporedjih so rž, koruza, bob, por, zelena. Za setev v isto gredo zapored nekaj let pa so zelo občutljive špinača, bučnice, peteršilj, grah in korenček.

Pleveli

Pleveli lahko s svojim razvojnim ritmom ovirajo razvoj gojenih rastlin - posebno pri enostranskih kolobarjih. Ker se kemičnih pripravkov za zatiranje plevelov na vrtu navadno izogibamo, lahko s pravilnim kolobarjem vrt že v nekaj letih očistimo nadležnih plevelov. Še posebej so koristne travo deteljne mešanice s katerimi uničimo še tako trdovratne plevelce.

Bolezni in škodljivci

S pravilnim kolobarjem uspešno zatiramo večino bolezni in škodljivcev v vrtu. Pojave glivičnih bolezni, bakterijskih obolenj, virusov, nematod in škodljivcev uspešno zmanjšamo, če upoštevamo časovne presledke med posameznimi posevki.

Načrt kolobarja

Pri načrtovanju kolobarja razvrstimo vrtnine v skupine glede na zahteve po gnojenju s hlevskim gnojem:

- močno gnojenje s hlevskim gnojem zahtevajo cvetača, kumare, bučke, zelje, zelena, rabarbara, beluš;
- srednje močno gnojenje z dozorelim hlevskim gnojem zahtevajo paradižnik, por, brstični ohrovt, listnati ohrovt, zgodnji krompir, solata, endivija;
- brez hlevskega gnoja pa pridelujemo fižol, korenovke, čebulo, špinačo, motovilec, blitvo, korenček, peteršilj, radič, česen;

Pred setvijo je potrebno narisati načrt vrta z gredicami in v to skico vsako leto spomladi pred setvijo in gnojenjem zarišemo vrstenje oziroma kolobar vrtnin. Pri tem upoštevamo vse zahteve in občutljivosti posameznih vrtnin, ki so napisane v tem sestavku.

Jože Pratnekar

DOBRI LJUDJE BODO POMAGALI

Pred dobrim tednom dni je med nevihto udarila strela v gospodarsko poslopje kmeta Draga Juterškega iz Suhlega vrha nad Prevaljami. Ognjeni zubli so gospodarsko poslopje uničili do tal, v požaru pa so zgoreli tudi kmetijski stroji in orodje, rešili so le živino. Na Vodiharjevi kmetiji, kot jo imenujejo domačini pa v teh dneh živijo pod vtisom hude tragedije ob spoznanju, da jim je požar naredil veliko in neprecenljivo škodo, saj jim je poleg kmetijskih strojev požar uničil tudi ves letošnji pridelek sena in žita.

Ko smo nesrečno družino na Vodiharjevi kmetiji obiskali, nam je Marija Juteršek sestra gospodarja Draga s solznimi očmi dejala, da so nesrečni ob tem hudem udarcu, ki jih je prizadejal. "Veste že leta 1912. nam je od strele zgorelo gospodarsko poslopje potem pa je strela udarjala še nekaj let v bližini naše kmetije. Celo v žitne kope je dvakrat udarila, zdaj pa nam je naredila tako veliko škodo. V lanskem letu smo s škodljami na novo pokrili gospodarsko poslopje, letos pa smo nameravali namestiti še strelovod, a smo bili prepozni," pravi Marija Juteršek.

Ker pa morajo pri Vodiharjevih še do jeseni postaviti novo gospodarsko poslopje, se bodo s pomočjo dobrih ljudi takoj lotili gradnje novega. S pomočjo svetovalne službe Prevalje pa Kmetijsko gozdarske zadruge upajo, da jim bo uspelo zgraditi hlev do jeseni, v katerega morajo še pred zimo vseliti živino. "Hudo bo v tako kratkem času postaviti nov hlev pa vendar s pomočjo sosedov in drugih ga bomo morali," pravi 17-letni Darko Golob, ki bo, ko bo končal šolo nasledil Vodiharjevo kmetijo.

F.Jurač

Darko Golob in njegova teta Marija Juteršek dolgo ne bosta pozabila tragedije

Dopisujte v glasilo!

Ostalo je golo zidovje in uničeni kmetijski stroji

PREVARANI TEŽAK

Čelo se rosi, ko težak dela
za družino, da bi kruh imela,
mišice napete so kot strune,
v roke polne žuljev težak pljune.

A ko bi poplačan moral biti
za garaštvo trdo in trpljenje,
se s pravico mora on boriti
za golo preživetje in življenje.

Vse bolj skopi kruh težak prejema,
velik delež drugi si lastijo,
a vseeno z molkom ga sprejema,
ker ga hitro drugi preglasijo.

Iz dneva v dan vse več je nepravice,
a težak po tihem vse prenaša,
da nekoč bo svet poln le pravice
prav po tihem se na to zanaša.

Zlatko Skrubej

Marija in Albina ponosno stojita zraven g. škofa Franca Krambergerja in strica dekana Tineta Tajnika ter kateheta Toneta Burje iz Šmartnega

SLAVJE NA ŠAŠLOVI DOMAČIJI

Po birmi v Razboru 17. julija letos se je na povabilo birmank Albine in Marije ter prijaznega gospodarja Franca g. škof Kramberger z drugimi duhovniki že drugič udeležil domačega slavlja na Šašlovi domačiji. Škofa v Razboru pričakujejo letos še enkrat. Udeležil se bo ob priliki blagoslovitve obnovljene cerkve 15. oktobra in morda tudi ob blagoslovitvi nove Šašlrove hiše.

Ob prihodu je vsakomu toplo stisnil roko, ga spil kozarček in z nami zapel nekaj slovenskih narodnih. Pravi, da se počuti sproščenega med preprostimi ljudmi in obuja spomine na otroška in mladostna leta, ko je še živel doma na kmetiji v Slovenskih goricah.

Mihaela Lenart

Stanko Pogorevc ob cvetoči jablani

Da se narava v teh vročih poletnih mesecih dokaj rada poigra smo videli na vrtu Stanka Pogorevca iz Doliča, ko se mu je v sadovnjaku razcvetela jablana letos že drugič. Prve cvetove je pognala spomladi. Ko so le ti odpadli, je jablana sredi meseca julija ponovno zacvetela. Je pač igra narave taka.

Naši jubilaranti

Meseca julija praznujejo

10 LET DELA

Petra KREVIH,

Gradnje

Ana ČIVČIČ,

TIS Pameče

Darko PUŠNIK,

GO Radlje

Drago NABERNIK,

GO Radlje

Roman JEROMELJ,

GO Mislinja

Zvonko POKLIČ,

GO Mislinja

20 LET DELA

Jožica RADOŠEVIČ,

Uprava GG

30 LET DELA

Božo TOPIČ,

Gradnje

KRAJANI UREJUJEJO CERKEV

Na lepem in razglednem hribčku na Danijelu nad Trbnjami pri Dravogradu stoji lepa podružnična cerkev sv. Danijela. Cerkvica se omenja v listinah že leta 1408 in 1436. Ko je okoli 28. avgusta leta 1644 divjala v tem kraju huda nevihta, je med nevihto v cerkev udarila strela in jo dobesedno uničila do tal, uničeni so bili oltarji, zvonik cerkve, od hude vročine so se stopili zvonovi. Po nekaj letih so tamkajšnji farani cerkev zopet sezidali, vendar je leta 1780 zaradi udare strele cerkev ponovno zgorela. Tudi pozneje je še nekajkrat strela poškodovala cerkvico. Leta 1942. pa je župnik Lipold poskrbel, da je cerkev dobila strelovod in tako je bila vse do današnjih dni obvarovana hudim uram in nevihtam.

Krajani Danijela nad Trbnjami pa imajo radi svojo podružnično cerkev, ob njej se nekajkrat na leto zbirajo ob lepi nedelji in žegnanjih. Ker pa jim je zadnja leta cerkev vidno propadala zlasti ostrešje so se odločili, da bodo cerkev uredili in popravili. "Ker je ostrešje cerkve skoraj popolnoma propadlo, s sklodljami je bila krita pred dobrimi 70. leti, smo se farani zavedali, da bo cerkev treba popraviti in urediti. Imenovali smo gradbeni odbor, potem pa smo pričeli z zbiranjem prispevkov tako v denarju in materialu. Okoli 800.000 SIT nam je uspelo zbrati denarja za popravilo, vendar vsaj toliko denarja pa bi še potrebovali, da bi lahko cerkev uredili tako kot to od nas zahteva Spomeniško varstvo," pravi ključar podružnične cerkve Miha Doler in nadaljuje: "Pri zbiranju sredstev tako v denarju kot v materialu so nam pomagali krajani Otiškega vrha, Šentjanža in Trbnj, vendar zbrana sredstva ne zadoščajo za popolno ureditev cerkve. Spomeniško varstvo zahteva, da moramo cerkev pokriti z macesnovimi sklodljami in danes nam je uspelo, da smo pokrili le eno tretjino cerkve. Pri pokrivanju nam veliko macesnovega lesa odpade, zato nam dela to velike težave. Poleg ureditve ostrešja pa bi radi cerkev obnovili tudi od zunaj, zamenjali okna in obnovili strelovod. Razmišljamo pa tudi o nabavi vsaj enega zvona. Po pravici vam

povem, to je naša srčna želja, da bi cerkev popolnoma obnovili, saj se zavedamo, da je to naš biser in mi smo nanj še kako ponosni. Po svojih močeh bomo še skušali zbirati finančna sredstva veliko bomo še naprej pomagali z delom, da bomo čimprej cerkev uredili. Tudi spomeniško varstvo nam bi lahko prispevalo del finančnih sredstev, pa pravijo, da denarja nimajo. Sami pa nevem, če ne bomo dobili kakšne pomoči, ali bomo lahko dokončali delo. Pričakujemo, da nam bodo priskočili na pomoč dobri ljudje," pravi Miha Doler.

Čeprav so ljudje v tem prelepem strmem svetu ponosni na svoj kraj, računajo in pričakujejo, da na njih ne bodo pozabili tisti, ki bi jim kakorkoli pri tej obsežni delovni akciji morali pomagati. Tudi iz sredstev demografsko ogroženih krajev bi jim lahko primaknili kakšen tolar, saj je cerkev sv. Danijela del njihovega življenja in lep kulturni spomenik v tem kraju.

F. Jurač

Miha Doler: "Delo pri cerkvi moramo speljati..."

Obnova cerkve sv. Danijela

ČEBELE

Malo iz naše vasi je živel ugleden mož z ženo. Bila sta brez otrok. Imela sta lepo hišo z vrtom, v vrtu je bil velik čebelnjak. Nihče ne ve, zakaj se je odločil, da gre h kmetu visoko v hrib in tam ukrade en panj čebel. Bila je temna noč, zato si je svetil s karbidno svetilko. Ko je prišel v bližino čebelnjaka, je svetilko ugasnil, ko je bil že pri čebelnjaku in jo postavil na desko pred panji. V temi je izmaknil panj in zbežal po bregu. Na svetilko pa je pozabil. Doma je namestil panj v

čebelnjak. Drugi dan, ko je prišel iz službe, in se je stemnilo, je šel iskat svetilko. Prišel je do čebelnjaka in potihom mrmral: "Le kje bi bila moja luč, saj sem jo dal na to desko?" Kmet je že prvi dan opazil, da mu je nekdo ukradel en panj čebel. Mislil je, da bo tat prišel še po en panj, zato se je drugi večer skrival v čebelnjak, in čakal. Tat je res prišel, pa ne po čebele, le po svetilko. Ko je slišal mrmanje okrog čebelnjaka, je skočil in ga zgrabil. Ker ga je dobro poznal, mu je rekel: "Ti bi si pa že lahko kupil čebele, ne bi ti bilo treba krasti." Kmet ga ni naznanil, pač pa je šel v vas in vsakemu povedal, da mu je on ukradel čebele. Kmalu je zvedela vsa vas. Delavci v

službi so ga spraševali, kako mu uspevajo čebele. On te sramote ni mogel prenesti in čez nekaj dni je napisal listek: "Za moje dejanje me bo sodil večni sodnik!" Listek je dal na mizo in skočil v reko Mežo. Drugi dan po tem, ko sem jaz šel iz šole, sem prišel zraven, ko so ga potegnili iz vode. Iz žepa mu je visela srebrna žepna ura. Jaz sem si na tistem mislil: "Ko bi meni dali uro, saj on je ne bo več potreboval." To so bile le moje želje, saj jih nisem nikomur povedal. Šel sem domov brez ure. Čebelji tat bi lahko še dolgo srečno živel, če bi poznal in se držal sedme zapovedi: NE KRADI.

Ivan Hamun

Mogočna Najevska lipa, lipa vseh lip na slovenskem na Ludranskem vrhu nad Črno na Koroškem je letos že tretjič gostila državnike, predstavnike parlamentarnih strank, člane diplomatsko-konzularnega zbora ter predstavnike občin tostran in onstran meje. Že četrtič so letos prišli v njene nederje, kjer je vse zbrane ob lipi nagovoril predsednik državnega sveta dr. Ivan Kristan, ki je med drugim dejal, da moramo na podlagi izkušenj še utrditi položaj vlade in ustvariti racionalnejši zakonodajni postopek... K Najevski lipi pa kljub povabilu niso prišli najvišji predstavniki oblasti in od povabljenih državnikov je edini predsednik Slovenije Milan Kučan organizatorjem poslal telegram z opravičilom.

Tudi samih korošcev je bilo letos pri Najevski lipi mnogo manj. Na prvem in drugem srečanju so jih našli v tisoče, letos jih je bilo le nekaj sto. Pa čeprav pod lipo in okoli nje ni bilo toliko obiskovalcev, kot so jih pričakovali, so vrli korošci kljub temu pripravili vesel družabni del. Nastopila je dramska umetnica Jerca Mrzel, ubrano so pele Zdovčeve dečve iz Koprivne med tem, ko je Mitja Šipek, koroški umetnik s pomočjo tesarjev predstavil staro opravilo ročne obdelave hlovdov - tesanje. Domači fantje pa so tudi

Dr. Ivan Kristan med slavnostnim govorom

letos pripravili nadvse zanimivo "štehvance" star koroški običaj - razbijanje lesenega čebra med jahanjem konj. Naziv najboljši "štehvancec" ali zmagovalec, ki je prejel naziv mojster štehvanja je dobil domačin Blaž Piko.

Tekst in slike: F. Jurač

NAJEVSKA LIPA JE GOSTILA

V okviru kulturno zabavnega programa je Mitja Šipek prikazal tesanje. Svoje veščine pri tem opravilu pa je pokazal tudi dr. Janko Sušnik, državni svetnik

Blaž Piko, pd. Pungračič, se je po zmagi takole zavrtel

Štehvanec so se takole pripravili na štehvanje

Zenitovanjski običaji 3. nadaljevanje

ZUNAJ: S tem pa nismo zadovoljni!
STAREŠINA ZNOTRAJ: Bomo vid'li, če ste kaj kunšne glave.

SVATJE ZUNAJ: O, smo, smo, o vsem smo dobro poučeni.

(Nato jim zastavljajo razne uganke. Navedla bom en primer. V različnih vash so bile uganke različne.)

ZNOTRAJ: Ali veste, s čim je Šentviška cerkev pokrita?

ZUNAJ: S skodljami.

ZNOTRAJ: Ni res! Če bi bila s čim pokrita, se ne bi vid'la štak dauč. Sploh ni pokrita.

ZNOTRAJ: Kje se je lomlo kamenje za grad Widerdris?

ZUNAJ: Sploh se ni lomlo. Tlačani so ga nabrali po Burčnici.

ZNOTRAJ: No, to ste pa znali.

ZNOTRAJ: Po kateri poti ste prišli danes k nam?

ZUNAJ: Po občinski.

ZNOTRAJ: Ni res. Po sedmi - po poti svetega zakona.

ZNOTRAJ: Nismo si mislili, da ste štak zgovorni. Zato pa sedaj že vemo in upamo, da boste našo nevesto kratkocajtli.

(Ven spustijo grdo babo - moškega nama-ski-ranega v grdo babo, ki se obeša na ženina in svate)

ZUNAJ: O, šeta pa ni prava! Drugo nam dajte!

ZNOTRAJ: (Ven spustijo družičko) A bo šeta prava?

ZUNAJ: Šeta je že lepša, a bo za camarja. Še eno lepšo bi radi.

Vrata se odpro in ven pride nevesta. V rokah ima pladenj, na katerem je šopek za ženina in kozarec vina. Isto ima tudi družička. Obe jima pripneta šopka in ženin in camar spijeta vino. Mati ta široka pa okraši došle svate s šopki. Poročenim jih pripenja na desno stran, neporočenim pa na levo stran prsi.

Ženinovi svatje občudujejo nevestino in družičkino lepoto.

NEVESTIN STAREŠINA: No, preljubi svatje, zdaj pa le stop' te notere, kar po domače. Vi pa le pohilate in nam eno zašpilate. (Muzikantje igrajo, svatje stopajo v hišo, da se pred odhodom k poroki malo okrepčajo.)

Ako nevesta gre iz kraja, odnosno iz domače vasi, fantje pripravijo ŠRANGO. Izberejo si primeren kraj, povečini tam, kjer je šrang najlažje potegniti, da se svatje ne morejo izmakniti na kakšno stransko pot. Šranga je cvetna kita, napeljana čez cesto in pritrdjena na posebej postavljene smrečice, ki imajo olupljeno deblo in tudi okrašeno s kito, spleteno iz zimzelena. Ponekod naredijo fantje tudi slavalok z napisom "POZDRAVLJENA ŽENIN IN NEVESTA". Pripravijo si vse vrste pijače in vse vrste starega denarja, da jih svatje v ničemer ne morejo spraviti v zadrego. Imajo tudi svojega muzikanta in srp za rezanje šrange. Za nevesto želijo čimveč dobiti, zato pazijo, da je vse brezhibno pripravljeno.

Za ženina fantje napišejo pismo, ki ga eden ponese svatom naproti na okrašenem konju in po možnosti v narodni noši. Pismo je povezano z lepim trakom, za katerim je zatakajena rožmarinova vejica.

Primer vsebine pisma:

Ena ptičica je sinoči priletela in nam fantom milo čivkala in pela:

"Po vašem cvetličnem vrtu se klati en fantič,

ki v žepu nima krajcarjev nič.

Ta hoče Zaliko imet

in jo za svojo ženko vzet."

Zato prinesli smo ti sporočilo,

ki naj ti bo v svari.

Na današnji tvoji poti

ti šranga bo na poti.

Če boš hotel dekle 'met,

boš moral d' narce štet.

Če kupčija bo ta prava,

bo Zalika tvoja ostala,

če pa ne - se vse skup razdre.

Fantje iz fare Sv. Vida

Ko pismo prinese, mora fant pazit, da ne gre s konja. Če ga spravijo svatje dol in ga kdo izmed svatov zajaše, šranganje odpade.

Ko izroči ženinu pismo, reče:

"Spoštovani ženin - pošta za tebe!"

Ko pridejo svatje do šrange, jim fantje naredijo govor, v katerem je račun za odkup neveste.

Primer:

Spoštovani ženin!

Fantovska skupnost iz fare Sv. Urha te obtožuje, da si kršil fantovski zakon. Tajno si namreč prihajal k našemu dekletu Zaliki.

Občudoval si njen cvetovi vrt, se veselil njene mladosti in lepote. To pa je velik prekršek zoper naš fantovski zakon. Nevesta je namreč veliko pomenila za naš kraj, za nas fante in vso faro, zato boš moral po starem fantovskem običaju ta prekršek drago plačat.

Fantovski odbor ti postavlja sledeči račun:

- za čuvanje nedolžnosti ... goldinarjev

- za čuvanje peciklna, ko si se k Zaliki vozil ... goldinarjev

- šodrali in vzdrževali smo ti cesto, po kateri si se vozil ... goldinarjev

- za luč, s katero ti je svetila ... goldinarjev

- zato, ker jo bo kraj pogrešal ... goldinarjev

Skupaj znaša račun ... goldinarjev

Če ne bi bila Zalika štak v redu dekle, ne bi bil račun tako visok. Tako pa si nam odpeljal najboljšo dekle iz fare Sv. Urha, zato po starem običaju zahtevamo takšno odškodnino za prekršek.

Ker smo prepričani, da ti svojo izvoljenko tudi tako ceniš, kot mi, ne bi bilo prav in tudi v čast ti ne, da se temu plačilu izogneš. Tu ti predajamo račun.

Potem sledijo pogajanja sem in tja, reševati je potrebno razne uganke tako s strani fantov kot svatov.

Primeri ugank:

Kaj je v cerkvi odveč? Streha na prižnici.

Koliko je stara nevesta? 14 dni - takrat so jo v cerkvi prvič oklicali za nevesto. Prej pa se še ni imenovala nevesta, bila je še dekle.

Kakšna je nebeška lojtra? Sveti rožni venec. Kdo vas je danes prvi srečal. Jutranja zarja.

Ko ženin plača nevesto, s srpom prereže šrango - cvetno kito in pot do cerkve je odprta. Fantje svate pogostijo s pripravljeno pijačo in jim naredijo špalir ob vhodu v cerkev.

Anica Meh
(se nadaljuje)

Setev ajde

Po Koroškem, po Krajskem že ajda zori,
en deklič jo žanje, jo glavca boli.
Tri dni jo je žela, tri snope ima,
na prste si gleda, ko žuljave ima.

Tako poje narodna pesem. Mi pa se podamo nazaj v tiste čase, ko so bila naša polja posejana z ajdo; koder je neslo oko je bila sama preproga ajdovega cvetja. Na njej so šumele čebele, da je bilo njih šumenje slišati daleč naokoli.

O svetem Lekšu smo začeli žeti rž. Poželi smo en pas podolgem na njivi, da smo lahko zadaj že orali za ajdo. Mene kot najmlajšega so budili že zjutraj ob prvem svitu, da sem moral voditi krave pri oranju, za ajdo, ker ko je posijalo solnce, krave niso več vzdržale v jarmu. Pobranala sva z očetom zopet zvečer ob hladu in posejala ajdo. To se je godilo vsako jutro in zvečer vse do goda sv. Jakoba, ko so rekli: "jakopova" ajda je le malogdaj lepa. Ajda je kmalu zacvetela in lepšala polja koder si pogledal. Imela je rada suho vreme in toploto. Škodovale so ji nevihte z bliski, ki so jo osmodili in pridelek je bil slab. Tudi rana slana jo je lahko uničila. Konec septembra ali v začetku oktobra smo jo želi. Lep je bil pogled po njivi, ko so visela črna zrnja po bilkah kar v grozdih. Z očetom sva jo zlagala, da se posuši na ostrve, ki so ostale natakajene v zemljo še od rži in

pšenice. Bila jih je dolga vrsta. Novembra je bilo snopje suho. Brat, ki je bil močan je raval ostrve s snopjem in jih na ramenih nosil na gumno, da se ni osipala, in jih zložili za mlačvo. V jesenskem hladu so zopet zapeli cepci po skednjih svojo tako lepo melodijo. V dva mlatiča: vsak pov, vsak pov. V štiri: pov potice pov pogače, pov potice pov pogače. V šest: se kuha se peče se grabn poteče.

Kjer so imeli že mlatilnice na ročni pogon, ali geplne, ki jih je poganjala živina, so to mlače opravili lažje in hitreje. Pri nas smo mlatili s cepci v štiri: dolge dneve in namesto vročine, ki je bila ob mlačvi žita poleti, nas je pošteno zeblo v roke v jesenskem mrazu. Tedaj ob suhem mrazu je bila ajda suha in se je rada osipala iz slame. Ajdo smo očistili plevel z rešeti (rdisejami in vejačo). Ajdovi žganci z mlekom lepo zabeljeni z ocvirki so bili tipična koroška jed. Še danes se mi cedijo sline po njih. Žal se je ajdove moke veliko prišlo mlinarjev, ki so jemali za melo veliko večje merice kot bi smeli. Redki so imeli mline doma, in ti so imeli od ajde mnogo več, kot tisti brez mlinov in so jim ajdo mleti drugi poklicni včasih nepošteni mlinarji. Spomini na ajdove njive s cvetjem in čebelami na njih, na žetev, mlačev, posebno pa na žgance, so še vedno živi.

Jože Krajnc

Spomini na birmansko leto

Ko so se letos po naši Starotrški dekaniji vršile in praznovala birme, sem se nehote spomnil tistih časov, ko sem sam bil dovolj star da sem moral k birmi. To je bil takrat za nas, ki smo se na to pripravljali nedvomno velik in važen dogodek, ki nam je dal dela in učenja ter drugih priprav že par mesecev prej. Veselili smo se, pa tudi z nekimi strahom pričakovali tega dne.

Takrat je bil verski pouk po vseh osnovnih šolah ravnal tako obvezen kot vsi ostali učni predmeti. Tisti pa, ki smo se pripravljali na birmo pa smo se morali še dodatno učiti in opraviti posebno izkušnjo, katero je prišel opraviti sam dekan g. Meško iz Sel, nato pa smo dobili "Birmanske listke" ali dovoljenje, da smo lahko šli k birmi. Ena izmed najpomembnejših in važnih stvari je bila izbira botra. Po takratnih pravilih je moral biti boter ali botra pobožen in boga boječ človek, neglede na premožnjsko stanje, ki je moral potem čuvati in bdeti nad mladim človekom ga pomagati vzgajati, da je zrasel v pridnega in poštenega, predvsem pa v vernega človeka. Vendar pa smo si raje izbirali botre, ki so bili tudi premožni, ker smo pač vsi pričakovali da bomo od njih tudi kaj dobili. V glavnem pa so se to dogovorili že prej s starši, in nam je preostalo samo še da smo šli botra "prostiti", in to v pravem pomenu besede. Moral si poklekniti in s sklenjenimi rokami prositi, če bi hotel iti za botra. Moj birmanski boter je bil ugleden Razborčan, vaški gostilničar in čevljar g. Pečolar Anton. Čeprav se je mama že prej dogovorila z njim, sem moral vseeno sam iti nekega jutra v maminem spremstvu k njemu in ga prositi. To se mi je zdelo težje kot vse drugo učenje in priprave na birmo. Dobro se še spominjam g. Pečolarja, ki je v svoji delavnici sedel na nizkem čevljarškem stolu z napol izgotovljenim čevljem na kolenih in v usnjenem prepasniku. Ko je videl v kaki zadregi sem bil, mi je rekel, še preden sem do kraja povedal svojo prošnjo: "Le vstani pob le, bomo že naredili tako da bo vse prav, ko si priden". Potem pa sem moral sesti, da mi je vzel mero za nove čevlje, katere mi je naredil zastoj za birmansko darilo.

Ko je bilo vse to srečno za menoj, me je peljala mama še k sosedu krojaču Lipšu, ki je imel vedno na

zalogi raznovrstno blago za obleke, da mi je pomeril in sešil birmansko obleko.

Za starše so v tistih slabih časih bile gotovo velike skrbi in stroški, če so imeli birmanca doma. Takrat je pač veljalo, da je moral biti vsak birmanec "nov" od pete do glave, ker je lahko drugače bil v posmeh drugim birmancem in v sramoto staršem. Dobro vem da je moja mama pričela varčevati že v začetku leta pri svoji skromni pokojnini, da je lahko mene spravila dostojno oblečenega in opremljenega k birmi. Novi čevlji ki sem jih dobil od botra so zato bili še več vredni.

Ko sem šel jaz k birmi se je pisalo leto 1937, in sicer je bila to sreda 16. junija, in birma je bila v sosednji Podgorški župniji. Dobro se še spominjam da je bil meglen in malo deževen dan, kar pa ni motilo našega razpoloženja, čeprav je bilo treba iti daleč peš po slabi makadamski cesti, tako da so nova obleka in čevlji izgubili v dežju veliko na svoji lepoti in veljavi. Okrog Podgorške cerkve se je kar trlo ljudi. Birmal nas je takratni Mariborski škof dr. Anton Tomažič, za birmo pa nas je pripravil naš Razborški župnik g. Anton Oblak.

Z mano je bilo tistega leta pri birmi še več mojih Razborških sošolcev in poznejših prijateljev, kot Knežarjeva Lenč in Tone Mirkac, nadalje Ivan Sovinc-Prevalnik, ki ima tudi še ohranjeno birmansko sliko, katero mi je posodil za ta članek.

Po birmi pa nas je čakala že tako težko pričakovana birmanska gostija, ki so nam jo pripravili botri, in sicer zaradi velikanske gneče in slabega vremena kar pod Lamprečim kozolcem, kjer smo se potem z botri tudi slikali. Zaradi mračnega vremena je tudi slika nekoliko slabša, vendar dovolj razvidna da bodo nekateri še spoznali sebe, svoje botre in starše.

Morda se bo komu opisovanje takratnih birmanskih običajev in mladostnih dogodkov zdelo dolgočasno, nesmiselno in brez vsebine. Vendar za nas ki smo to doživeli, in ki to primerjamo z današnjim časom ni tako. Spominja nas na dni in leta ki so bila v vsem drugačna od današnjih. Morebiti težja, vendar z več veselja in zadovoljstva.

Rudi Rebernik

Jožica Ramšak

Makucevo srečanje

Ko so Makucevi sorodniki, ki so nekdanj živeli na Brdah letos v Slugovem kotu v Šmartnem pri Slovenj Gradcu pripravili prvo srečanje, so na srečanje prišli kar vsi Makucovi sorodniki od blizu in daleč. Mednje pa je prišla tudi teta Pepa Ramšak, roj. Makuc, ki še vedno živi na Makucovi domačiji na Brdah. Ko je na srečanje prišla takšna kot jo vidite na sliki, so vsi mislili, da je najbrž ta teta iz Amerike. Potem pa, ko je snela očala, so se njeni nagačjivosti vsi od srca nasmejali.

F. Jurač

Razborški birmanci in botri v Podgorju 16. junija leta 1937.

Birmanci od leve: Jože Knez, Ivan Sovinc, Ivan Juvan, Rudi Rebernik, Francka Mirkac, Lenč Mirkac in Tone Mirkac. Nepoznani so mi sprednja dva, ki ležita in pa manjša birmanka.

Botri od leve: Jurij Slivnik, Ivan Šašl-Pačnik, Anton Pečolar, Marija Pečolar, Antonija Sovinc in Anton Prevolnik in v ozadju Lenart Pačnik, Šašlnov dedi. Na skrajni desni v ozadju se vidi še glava moje mame.

DOPUST

Ostali bodo mi spomini,
Portorož ti lepi kraj,
ker dopusta je že konec,
vrniti moram se nazaj.

Prijatelji ostanite zdravi,
name se kaj spomnite,
leto dni bom težko čakal,
da novi se dopust začne.

Oj ti Jadran moj predragi
kaj bom jaz počel sedaj?
Kako zelo bo dolg ta mesec,
ko sem suh prišel nazaj.

Slovenija ti moja mila
ljubi moj domači kraj,
uboga moja ti družina,
kje bom dobil denar sedaj.

Na Jadranu v hotelih
bilo je zares lepo,
sedaj bom težko dneva čakal,
da zopet prva plača bo.

Ivan Hamun

Utrinki na sestanek

Če smo šli na planine, smo se ponavadi povzeli na vrh, tam pomalicali, če je bilo lepo vreme, še malo pogledali naokrog in že smo se vračali proti dolini. In čeprav Košenjak ni ne vem kakšna planina, smo se povzpeli po dokaj strmi poti vse tja do vrha, kjer smo pričeli s sestankom v prijetnem okolju čiste narave in ptičjem petju!!! Košenjaka nimam najraje, saj čutim kar nekakšen odpor. Enostavno ni mi všeč, vseeno pa sem se dokaj udobno namestila na mehki travi.

Za uvod smo morali naši "zlati ribici" povedati naše tri največje želje, vendar naša zlata ribica ni bila čisto prava, saj si bomo morali cilje do teh želja poiskati sami. Vedela sem, katere so moje želje, toda katere izmed teh so tri največje? Vem, da mi je največja želja, da bi se izšolala za novinarko, poklic, ki si ga želim že pet let, saj poklic nas spremlja vse življenje in veliko časa smo v službi. Ko se bom izšolala bi si rada uredila družinsko življenje, rada bi našla fanta, ki bi zraven mene hodil v planine, da bi bil tako aktiven kot sem jaz sedaj in pa da bi se dobro razumela. Že od nekdaj pa sem si želela imeti dvojčka ali dvojčici. Ne vem, zakaj, ampak to je moja tretja največja želja, vse tiste manjše pa se bodo s pomočjo velikih tudi izpolnile.

V nadaljevanju se je predstavila še družina Otič, naredili smo nekaj posnetkov in odšli nazaj do koč, kjer nas je čakalo prijetno kosilo.

Že sedaj se veselim naslednjega sestanka, ko bomo menda šli na Kope (se smučat, ha)!

Urška Andrejč

Tudi člani Kinloškega društva Slovenj Gradec so imeli svoj dan v Turiški vasi

Po vročem dnevu in po končanem spravilu sena, ko pridejo na pomoč tudi sosede, se prilže oddih v senci ob izdatni malici in medsebojnem pogovoru.

MOJ DOM

Od takrat, ko sva se z možem vrnila nazaj v moj rodni kraj, mineva že 43 let. Bilo je leta 1951, v mesecu februarju, ko sva se preselila iz Močivja pod Uršljo goro, doli v Suhi dol k Cajgerju. Ta hišica, skromna in mala, je bila last Oskarja Skubeca, tu je bivala stara dobra Ana Ravnjak, sama s svojo skromno pokojnino.

Ta Cajgerlova hišica je bila nekoč Kristavška kašta, Kristavška kmetija je bila tako velika, da so imeli 2 kašti, pa so se sem pozneje preselili mati Meta in hči Ana. Lepo sta si uredile domek.

Ko sva se midva z možem leta 1951 preselila sem na dom, je bila še črna kuhinja. Morate misliti, kako je bilo kuhanje. Tako sva kmalu kupila stari štedilnik in na njem začela s kuho, a kaj, ko dobra Ana ni in ni mogla doumeti, da se lahko drugače gospodinji. Vendar s časom je le začela in uvidela, da je tako bolj snažno.

Veste, kako sem si prislužila to 100 let staro leseno hišico? Ana je bivala tu popolnoma sama in ni imela sorodnikov. Prosila sem jo, da naju sprejme in res sem bila uslišana samo z dogovorom, da ji pomagam, kar bo potrebovala. Bila sem vsa srečna, res sem zanjo skrbela polnih 15 let in ves čas sem ji ustregla, kar je bilo potrebno. Ko je bila že onemogla, pa sem dobila od nje kot zahvalo ta Cajgerjev dom.

Bil je tako propadel, da sem morala v jeseni vse z cunjami zamašiti, da nismo pozimi zmrznili. Mož Rudolf je bil gozdni delavec in je za tiste čase še kar dobro služil. Tako sva z eno plačo vzgajala 6 otrok in še sva začela z obnovo hišice. Dosti mi je pripomogel brat, ki je vsa zidarska dela opravil brezplačno. Dobri sosede so nama pomagali, kar udarniško, no in tako sva leto za letom obnavljala hišico ob potoku Razborca.

Mirno je bilo, tu v suhodolški kotlini, le težki furmanski vozovi so včasih odmevali tu okrog. Spomnim se Šancilnovega Mirka in mnogo drugih, ki so takrat še vozili hlode na suhodolško žago. Takrat so v gozdovih delali vse ročno.

Čas se je spremenil, voziti so začeli kamioni, razširili so ceste in vse se je obrnilo na bolje, tudi mož je dobil motorno žago in že so te odmevale s hriba v hrib. Tudi midva sva leta 1970 obnovila Cajgerjevo hišico in v njej uredila lepše in ugodnejše bivanje.

Danes, ko sva oba ostarela, sva vse skupaj pustila sinu Petru, ki bo nadalje čuval tako težko zgrajeno hišico. Vem, da se mnogi spominjajo, kako je bilo, vemo, pa da trud ni bil zaman.

Štefka Melanšek

KOROŠKO GOZDARSKO DRUŠTVO V SKANDINAVIJI

NADALJEVANJE IZ 7. ŠTEVILKE

Visok delež breze, trepetlike in jerebrike - pogosto tudi v zgornjem sloju - je večkrat očaral predvsem negozdarski del naše družbe. Narava s pionirskimi vrstami, z lahkim semenom, ki pogosto in obilno semenijo, najhitreje zaplombira nastale rane človeške neumnosti. Kasnejši obisk v največji švedski tovarni papirja v Gruvenu nam je podoba njihovega gospodarjenja z gozdovi le še zaokrožil in prikazal pravo potrebo obstoja "lesnih njiv" za napajanje takšnega giganta. Za njegovo obratovanje je namreč letno potrebnih kar 1,5 miliona kubikov lesa, ki ga uvažajo tudi iz Kanade.

Švedska nas je za razliko od Norveške presenetila z visokim delovnim tempom in progresivnim davčnim sistemom, s katerim država malodane stimulira zadolževanje, na drugi strani pa izredno poskrbi za socialno varnost ljudi. Brezdomcev in beračev, ki so pogosta "značilnost" evropskih velemest na vsej naši poti nismo srečali. Tudi v četrtem največjem skandinavskem mestu Goteborgu ne, kjer je v restavraciji "Dubrovnik" podjetni "zemljak" k slanemu krompirju in govedini kmalu poskrbel tudi za Avsenikovo ozadje. Tu smo ob nemogočem pivu še vedno urejali vtise iz obiska v tovarni Volvo, kjer nas je presenetila popolna avtomatizacija in robotizacija delovnega postopka.

Po komaj polurni plovbi preko ozkega kanala nas je pri Hellsingsbergu ponovno pozdravila danska obala. Tu smo obiskali kraljevi dvorec, v katerem je baje nekaj časa prebival tudi Shakespeare in ga ovekovečil v svojem Hamletu. Danci so izredno ponosni na svojo bogato in pestro zgodovino. Njihova mornarica se je enakovredno kosala z Angleži. Danski kralji pa so večkrat vladali tudi ostalim Skandinavcem. Staro mestno jedro obdano z vodnim obročem številnih kanalov so varovali nešteti stolpiči in utrdbe. Še posebej pa je bil varovan vhod v luko.

Sicer pa smo se na Danskem kar dobro počutili, saj se je kvaliteta piva izboljšala, pa tudi hrenovke - čeprav paradižnikovo-rdeče barve so

dobile boljši okus. Ulice 1,8-milionskega Kopenhagena so nas pričakale skoraj prazne. Nekaj več gneče je bilo le v Tivoliju - velikem zabaviščnem parku, kjer bi ob spremstvu otrok zagotovo pustili še zadnje prihranke.

V večernih urah smo se poslovili od naše zadnje prestolnice in v spremstvu temnih oblakov in dežja načeli prve kilometre avtoceste, ki je številne majhne otočke prečkala preko mostov ali pa kar pod morjem. Spet je prišla v poštev kombinacija videorekorderja in spanca. Pošteno rečeno: razen velike skledice solate in vroče domače goveje juhe nam ni manjkalo ničesar. Ko smo pri Grazu pokukali iz dolgega predora, nas je spet pozdravilo sonce. Prišli smo pač na sončno stran Alp.

Brane Širnik

starejši so mi pripovedovali

IN ŠE ENA OD ČREPIČA

Kot pove ljudsko izročilo se je pri Črepiču nekako pred stotridesetimi leti slišalo ječanje polnih sedem let podnevi in ponoči in nekdo je moral to ječanje vedno slišati. Ko so šli poleti ven na polje, so tudi tam zunaj slišali ječanje, včasih bolj od blizu, včasih, pa se je slišalo bolj oddaljeno. Starejša sestra naše babice je morala tam večkrat varovati otroke, je večkrat slišala to ječanje in poleti, kadar so šli na polje, je niso mogli več zadržati doma in morali so vzeti tudi otroke na polje, da jih je tam varovala. Čeprav je to ječanje tudi na polju slišala, jo je bilo manj groza.

Kot v tistih časih povsod, je tudi pri Črepiču spal hlapec v hlevu ob zelomajhnem okencu, pa še to je bilo zamašeno s praprotjo. Neko soboto zvečer je hlapec slišal, kako nekdo zelo na moč ječi zunaj pred hlevom. Ječalo je tako na moč, da je celo mačke prestrašilo, in en maček se je od strahu zaletel v to zamašeno okno in podrl praprot na hlapca, ki je v grozi in strahu zavpil: "Kaj ti fali?" In takrat je še siloviteje zajejčalo ter tarnalo doli po globači in od tistega časa niso več slišali tega ječanja.

Po pravilu bi moral hlapec vprašati: "Kaj mi fali?" Tedaj bi mu povedalo, kakšne pomoči je potrebna tavajoča duša. Pravili so, kdo je znal pravilno zastavljati vprašanja, je lahko odrešil dušo že na tem svetu. Človeku, kateri si je v čem hudo pogršel, so rekli tudi zaklet človek ali zakleta duša.

Ludvik Mori.

Vaške klepetulje

Klepetulje so se zbrale,
tri prav znane, sred vasi,
vse so do kosti obrale,
nič mesa ostalo ni.

Lonec prve klepetulje,
prazen je ostal ves dan,
druga je dobila žulje,
odgovor, kje, je vsem že
znan.

Tretja brez besed ostala,
je naenkrat od strahu,
mleko kuhati je dala,
verjetno šlo je že po zlu.

Kaj potem se je zgodilo,
ko prišle so vse domov,
vsem po grbi je zvonilo,
za mizo ni jih čakal stol.

Klepetavost res ni lepa,
hudo kaznovati zna,
po besedah vsa je slepa,
nič nam svetlega ne da.

Zlatko Škrubej

Jokajoče sanje

V duši me stiska, stiska
in kljuje
Nejasno trpljenje je to.
Že solze polzijo, kar tečejo
same...

Blazina jih vpija, požira jih
vase...
(tako, kot nekoč je pil pivnik
črnilo).

Tako se sušijo zdaj solze
prevroče ...
Še sama ne morem verjeti,
čemu...
Ampak vse mine, tud' mine
trpljenje ...
Izjočem, izlijem vse boli
iz duše ...
se dan nov prebujata,
z njim novo veselje.
Zbežale so sanje ...
Z novim se dnem
pričenja spet delo.
Življenje bo zopet
en smisel imelo.

Marija Omulec

MARIJA PLEUNIK

1923-1994

MIHA SUŠEC

1921-1994

Teško je izbirati besede, ki bi odme-rile vrednost človekovega življenja prav v trenutku, ko pride vse tako nepričakovano in mnogo prezgodaj. Mnogo prezgodaj je umrla Marija Pleunik, Peganova mama iz Brd. Le mesec in pol za tem, ko smo se od Peganove mame poslovili na šmarškem pokopališču, pa je umrl njen brat Miha Sušec, Plevnikov oče, ki je nasledil Plevnikovo domačijo na kateri se je rodila 15. aprila 1923. leta Marija Pleunik, pokojni brat Miha pa se je rodil 12. julija 1921. leta.

Smrt je vedno huda in boleča, ko zamahne med nas in iz naše sredine iztrga tisto česar si imel vedno najrajši. In tako se je ob izgubi Peganove mame in Plevnikovega očeta v njenih najdražjih naselila žalost in bolečina, ki je ni moč tako hitro pozabiti.

Tako Peganova mama Marija in Plevnikov oče Miha sta že v rani mladosti občutila vse tegobe takratnega življenja, zato ju je njuna težka življenska pot spremljala vso življenje. Hitro jima je pričela pešati življenska moč in vedrina, bolezen pa je opravila svoje.

F. Jurač

BETKA KUPERTI

iz Podgorja pri Slovenj Gradcu

Prehod pomladi v poletje je bil v vsej zgodovini človeštva vedno pomemben trenutek, saj je sonce v teh dneh najvišje in ima največjo moč - od te moči pa je bilo vedno odvisno življenje. Ljudje so skušali in še poskušajo s pomočjo magije in čarovitstva ohranjati sončno mejo. Kurili so kresove v prepričanju, da bodo tako pomagali soncu, da ne bo omagalo.

Tako so se tudi zdravniki trudili, da bi ohranili življensko moč Betki Kuperti. Kot kurjenje kresov ne more ohraniti moči soncu za mrzle zimske dni, tako mora kliniti pred težkimi obolenji tudi zdravniška veda. In ravno na kresni dan - prvi poletni dan, ko je poletna pokrajina eno samo kipenje svežine in zelenja, ko zoreča polja in pokošeni travniki dajo čutili pričakovanje letine, pa pride v to pričakovanje boleča vest, da je s prvim poletnim dnevom za vedno odšla od nas mama, bica, sestra, teta, sosedka, krajanka Betka, druga mati Drsnetovih otrok, saj jih je za njo bilo še 8, katerim je pomagala, jih pazila, jim bila negovalka, svetovalka, prijateljica. Za vse, kar si dobrega zanje storila, ti ob slovesu ključno iskreno zahvalo. Enako dobra si bila svojim trem otrokom in petim vnukom. Na misel nam pridejo žalostne, a resnične besede ob sliki mrtve matere:

MAMA, ti si nas rodila,
ti si nas dojila,
nobena ženska te ne bo nadomestila.

Ob slovesu se za kratek hip ustavimo ob najvažnejših življenjskih poglavjih Betke Kuperti, rojene Prednik.

Luč sveta je zagledala 26. 11. 1931 pri Drsnetu v Podgorju kot drugi izmed desetih otrok. Tu je preživljala otroška in šolska leta. Po končani osnovni šoli je poleg domačih opravil iskala priložnostnih zaposlitev pri gradnji zadružnega doma v

Anica Meh

Podgorju. Izpopolnila si je svoje znanje kuhanja in šivanja na tečajih. Kuhala je sezonom v Podgorju, delala na Komfortu v Slovenj Gradcu in Mislinji. Vmes je bila zaposlena kot natakarica v bifeju kulturnega doma v Podgorju, bila prodajalka na potujočem avtobusu Kolinske. Pri tem podjetju se je tudi invalidsko upokojila. V času upokojitve je še nekaj časa honorarno delala kot natakarica v bifeju kulturnega doma v Podgorju.

1955. leta se je poročila s pismonošo Fricem Kupertjem in z družino 6 let stanovala v Lampretovi žagi, nato pa so si uredili stanovanje pri Krbel. Mož ji je umrl 1973. leta. Pridno je nadalje sama skrbel za družino, saj ni bila nikoli brez zaposlitve. Vsem trem otrokom se je razdajala, da so prišli do poklica in se uspešno uveljavili v družbi. Poleg družinskih obveznosti je še vedno našla čas za delovanje v društvenih in organizacijah. Tako je bila 30 let predsednica RK Podgorje, nato članica občinskega odbora RK, agilna v društvu upokojeencev kot odbornica, bila ustanovni član društva invalidov, delovala dolga leta v gasilskih vrstah. Vedno je bila pripravljena pomagati, kjerkoli je bilo potrebno. Za te vrste delovanja je bila večkrat odlikovana.

Ob poslednjem poglavju Betkinega življenja, ki je bilo izpolnjeno z boleznijo in bolečinami, z upanjem in strahom pred najhujšim, smo ostali nemočni in žalostni, da kresni dan Betki ni vrnil moči in ozdravitve, ampak nam bo ostal kot nepozabni dan, ko smo jo izgubili za vedno. Želimo ji miren in spokojni sen ob hčerki in možu.

MOJI SPOMINI NA JURETA

Moji spomini na Jureta segajo več kot četrto stoletja nazaj, ko sva se prvič srečala. Oglasil se je pri nas doma, ker ga je zanimalo naše družinsko življenje, saj sem bila takrat v srednji šoli v Mariboru, od GG Slovenj Gradec pa sem prejemala štipendijo. Vedel je, da so doma še štirje otroci, oče pa je sam zaslužil. To je bilo moje prvo srečanje z njim, ki mi je res ostalo v spominu. Po končani šoli leta 1971 je bila velika kriza pri zaposlovanju in od GG Slovenj Gradec sem na moja prošnja dobila odgovor, da mi ne morejo omogočiti pripravniškega staže in me sprejeti v službo. Zato sem se med počitnicami zaposlila v hotelu v Črni.

In nekega dne se je moja pot spet križala z Juretovo. V hotel je prišel s prijateljem na kavico in obstal je ves začuden in me vprašal, kaj tam počnem. Še danes se spominim njegovih vprašanj: Ali nisi ti pri nas v službi, mogoče nisi naredila mature? Zaradi veliko gostov mu nisem mogla odgovoriti, zato me je počakal, da sem končala z delom in skupaj sva odšla k nam domov. Po razgovoru z menoj in mojimi starši, se je poslovil in odšel. Čez teden dni sem od GG Slovenj Gradec dobila pismo, s katerim so me obvestili, da sem sprejeta v službo.

Tako sta se najini službeni poti združili in skupaj sva potovala vso to dolgo ob-

dobje in doživljala skupaj vse dobro in slabo. Zaradi značaja mojega dela tajnice sva bila službeno v stalnih kontaktih in moram reči, da med nama ni prišlo do sporov in hudih besed.

Povezana pa sva bila tudi z Viharnikom. Koliko prijetnih trenutkov smo preživeli z njim ob naših družinskih vsak mesec na sejah uredniškega odbora in ob drugih naših srečanjih.

Ko je odšel v pokoj, ga je pot večkrat pripeljala k meni. Včasih je samo pozdravil in odšel, včasih prošil za uslugo za svoje prijatelje invalide, velikokrat pa sva odšla v preteklost in obujala spomine. Zadnjikrat se je oglasil, ko je urejeval izlet socialnih delavcev v Nemčijo. Prosil me je, da mu priskrbim telefonsko številko organizacije socialnih delavcev v Munchnu.

Vedno, ko je vstopil v mojo pisarno sem razmišljala, kje jemlje toliko moči kljub svoji boleznini in toliko volje še vedno dela, dela.

Hudo mi je bilo pri srcu, ko je obležal, še huje, ko se je poslovil. Vem, da mi ne bo nikoli več veselo pomahal izpred vrat pisarne društva invalidov in me pozdravil, ko bom odhajala na malico in, da ne bo nikoli več vstopil v mojo pisarno. Pogrešala ga bom.

Hedvika Janše

*Truplo tvoje zemlja krije,
v hladnem grobu mirno spiš,
srce tvoje več ne bije,
bolečin več ne trpiš.
Nam pa žalost srce trga,
solza lije iz oči,
dom je prazen in otožen,
ker tebe več med nami ni.*

ODERLAPOVI MAMI V SLOVO

Plemenito in ljubeče srce Oderlapove mame, babice, prababice iz Zerjava 44 ne bije več. Dne 10. junija 94 smo se v navzočnosti velike množice svojcev, sorodnikov, sosedov, prijateljev in znancev, zadnjič poslovili od Oderlap Marije, rojene Brusnjak na Črnjanskem pokopališču.

Že več let je bolehal za boleznijo srca. Kljub neomajni volji do življenja in dela, s polnim optimizmom je skušala obvladati svojo bolezen in jo je prikrivala le zase. Še v torek 7. junija je delala na svoji njivi, da bi opravila potrebna dela na zemlji, ki ji je dajala kruh in radost življenja in je ni nikoli razočarala. Kakor da bi slutila, da se ji življenje izteka in bi hotela še vse postoriti, da ne bi ostalo delo neopravljeno. Utrujena se je vrnila na svoj dom, tam legla in čez nekaj ur za vedno zaspala. Njeno bolno, utrujeno srce je oddalo zadnji utrip življenja - matere.

Mariji je stekla zibelka 5. julija leta 1924 v Zavodnji na sončni strani Šmre-kovca na Ocvirkovi kmečki domačiji. Materi Alojziji - Brusnik so so se rodili trije otroci. Kot mati samohranilka svojih otrok zaradi pomanjkanja materialnih dobrin ni mogla sama vzgajati. Še zelo mlada je tudi Micka morala iti služiti po kmetijah. Najprej v rojstni kraj Zavodnje, leta 48 pa je prišla na Koroško in je služila pri Močilniku v Jazbini.

Za skupno življenje ji je ponudil roko gozdnih delavcev Kristi Oderlap iz Jazbine. Leta 1950 sta sklenila zakonsko zvezo in si ustvarila svoje ognjišče pri Krivicu v Jazbini, kjer sta tudi v prvo doživela družinsko srečo s sinom Kristijem. Kot mnoge druge, se je tudi ta mlada gozdarska družina večkrat preselila in si skušala najti bolj primeren dom za doraščajočo družino. Tako so se preselili k Lauterju v kaščo, kot podnajemniki pri lastniku Konšaku pri

Potočniku, leta 1957 pa se je družina preselila k Mrdavsu v takratno Mrdavsovo žago.

Mnogoštevilna je bila ta gozdarska Oderlapova družina. Marija je darovala 10 mladih življenj - šest sinov in štiri hčere. Vsi otroci z družinami so jo spremljali na njeni zadnji poti, razen ene, ki je za vedno zatisnila oči še kot otrok, stara komaj nekaj dni.

Stanovanje, če lahko sploh tako imenujemo staro Mrdavsovo žago, je postalo premajhno za številno 11 člansko družino. Zato so se združeno odločili, da si sami zgradijo svojo lastno hišo. Mnogo je bilo potrebnega odkrepanja in vloženega skupnega dela, da so se lahko uresničile tako težko pričakovane želje - imeti svoj dom. Možev zaslužek je zadoščal komaj za najnujnejše potrebe družine, sama pa je gospodinjila mladi družini.

Sreča življenja jima ni bila naklonjena. 3. marca leta 1981 je mož Kristi izgubil življenje pod snežnim bremenom s strehe lastne hiše. Kot vedno pokončna žena in mati, je sama prevzela bremena del domačije in združevala družino. Saj veliko ji je pomenila družina, zelo je cenila svoje otroke, njih 11 vnukov in pravnukinjo. S svojimi materinsko ljubeznijo jim je znala prislusniti vedno ob pravem času. Morda je to znamenje, ki želi biti hkrati sporočilo, da bi se resnično ljubili med seboj, da je življenje vendarle vredno toliko, kolikor ljubezni smo vtkali vanj in da mora biti ljubezna bistvena vsebina našega življenja.

Hvala vsem za darovano cvetje, sveče, izrečena sožalja in kakršnokoli pomoč.

Vsi njeni!

Zapisal Alojz Kremzer

OPOROKA

Stari Jernač je sedel na robu štopeta. Bil je tako slab, da ni mogel sam vstati. Premišljeval je, kam pride človek na stara leta, ko je že tako ubog, da niti bolhe več ne more prijati, če ga zajeda. Gledal si je suhe roke. Žile na njih so bile napete kot da bi kri želela brizgniti iz njih. Oči so mu zagledale poročno sliko na steni. Na njej je lep ženin stal ob strani zalega dekleta z belim venčkom na glavi. "Eh, Lončka, Lončka," je izdihnil, tako rano si me zapustila, tega si res nisem zaslužil. Kako lepo je bilo s teboj živeti. Vse sva delala v dvoje; pri košnji, ali doma v hiši, povsod sva bila kot eden. Sedaj sem pa tako sam brez tebe. Da se je moralo to zgoditi. Ko si povijala Mojco, je porod zahteval tvoje življenje. Nantej, najin prvi otrok je bil star komaj tri leta, ko si nas zapustila. Nantej se te slabo spominja, medtem ko se Mojca mame sploh ne zaveda, saj je bila še v zibelki, ko smo te pokopali. In od tega je minilo že 30 let. Še danes mi v srcu doni pesem, ki so jo pevci peli na pogrebu: ko lani sem tod mimo šel, na oknu nagelj je cvetel. To pesem si rada prepevala, ker si imela lep glas. Kadar si se oglasila v pevskem zboru izza kora pri mašah, so se ljudje ozirali na kor in bili so ganjeni ob lepoti tvojega petja. Ne veš Lončka, kako neizmerno srečen sem bil takrat, ko sem se zavedal, da ravno moje dekle tako lepo poje. In pozneje, ko sva bila poročena, si zvečer sedla pred najino hišico k mizi pod brajdo in zaigrala citre ter tako lepo zapela. Posebno ganjen sem bil ob pesmi: Glejte, kak' sonce zahaja. Takrat sem še enkrat podoživel dan. Sedaj sem pa tako sam. Noč za nočjo prečujem v svoji čumnatosti, misli mi ne dajo spati. Mislim na Nantija, ki živi s svojo ženo in hčerko Zaliko v zgornjih prostorih, Mojca pa se misli preseliti k Smrečniku, saj Lojze želi, da mu pride gospodinji. Nič ne rečem, Lojze ni slab fant, lepo je vzgojen. Obiskoval je celo kmečki tečaj. Imajo tudi traktor, kar dobro gospodarijo. Kprač mu misli izročiti posestvo, ko bosta poročena z Mojco, z Zalo pa se bosta odselila v bajto, da ne bosta mladim v napoto. Čudno je to: svojim otrokom si brisal zadnjico, sedaj na stara leta pa si nekako v napoto. Kruto je to življenje, a menda je že Bog vse tako ustvaril, da stare ptice in mlade ne morejo skupaj peti. Tudi mene je že Nantej večkrat opomnil, da bi mu prepisal. Kaj si hočem, poklical bom dve priči in testament bo treba

napraviti. Vem, da ga Tina večkrat opominja, kdaj bom to storil. Da se ja ne bi kaj zgodilo. Tako si v napoto, da se bojijo tvoje smrti, obenem pa se je marsikje veselijo. No ja, previden moram vsekakor biti. Mladi ljudje se radi spremenijo, pozablajo pa, da tudi zanje nekoč pride starost, ki je grda, še posebej, če nimaš koga, ki bi ti kaj na posteljo prinesel, ko ne moreš več sam k mizi.

Spominjam se ubogega Kolarja. Sin ga je zapustil, ko se je uženil. Vem, Kolar je bil do sina zelo grob, nikoli mu ni kaj dobrega privoščil in povrh je bil še velik stiskač. Še čudno, da mu je grunt prepisal. Sedaj se mu pa vrača. Snaha ga je zasmehovala in ga zmerjala: "Še malo potrpi stari, saj pride vrag kmalu po tebe". Vse to je revež moral prenašati na stara leta, ko je bil priklenjen na bolniško posteljo. Hvala Bogu, da je bil rešen. Ej, to so granka leta, če se ti izpolni beseda: "Ti sina do praga, sin pa tebe čez prag". To se rado zgodi in je tudi resnica."

Pri takem premišljevanju ga je pozdravila Tina, ko mu je prinesla zajtrk. "Oče, ali boste lahko šel k mizi v hišo, da bomo skupaj jedli?" "Veš kaj, res sem slab, a primi me pod roko, pa bo nekako le šlo". "Vidite oče, da gre", ga je ujonačila snaha, ko sta prišla v hišo. Nantij je že bil z Zaliko pri mizi, Mojca pa je že navsezgodaj odšla k Smrečniku, ker so želi pšenico. "Presnega Mojca, čisto je že zdvijala, malo bi me pa lahko počakala, da vidi, kakšen sem".

"Eh, dedek, nič se ne hudajte. Ko ste bili vi mladi, sta bili tudi vihravega srca, zato ji ne smete zameriti". Smehljaje ji je odgovoril: "Če je pa tako, pa naj bo".

Ko so pozajtrkovali, je Jernač rekel: "Nantij, v nedeljo pripelji Smrečnika, pa Zabernika. Naredil bom testament, saj je čas, da vidva za stalno prevzameta vajeti. Pridna sta, tudi mene imata lepo, za kar sem vama zelo hvaležen. Le nekaj bi prosil, kako bi uredili, da v nočeh ne bi bil tako sam?"

"Oče, kaj pa, če bi Zalika spala v vaši sobi?" "Zalika je bila takoj navdušena. "Mi bo pa dedij kakšno pravljico povedal, ko jih toliko ve."

Prišla je nedelja. Poklicali so sosedu Smrečnika in Zabernika. Smrečnik je vzel papir in svinčnik ter napisal vse, kar je Jernač narekoval. Mojci je bila zapisana njiva pod gozdom in dobila pa bo tudi kravo, ko se bo ženila.

Oporoko so prebrali pred Mojco in Nantijem. Mojca si je s predpasnikom brisala oči, Nantij pa je bil nekam bled, Tina pa je za vse pripravljala pogačo in čaj z žganjem.

Ko so sedli za mizo, je Smrečnik rekel mladim: "Tudi pri nas bomo kar prepisali na Lojzina, da bosta z Mojco bolj vesela" ter nadaljeval: "Ne smete si misliti vi mladi ljudje, da po testamentu kar umreš, le urediš svoje zadeve, tako kot vsaka oblast, da pozneje ni tožb ali špetirov. Oporoko sem napisal zato, da bi kmečki očetje izročili kmetije svojim otrokom, v katere imajo zaupanje, sebi pa izgovorili kot in preužitek. Ne pozabite pa tudi na zdravniško pomoč in bolniško nego."

Viktor Levovnik

V SLOVO ANTONU MAČKU

Nemo smo sklonili glave in v naših srcih se je naselila bolečina, ko smo v ponedeljek 13. junija 1994 izvedeli za žalostno novico, da Maček Antona ne bomo več videli med nami.

Tonetu je stekla zibelka 23. 9. 1931 v Šmartnem pri Slovenj Gradcu. V družini očeta Antona Mačka, mizarja in matere Ivanke, rojena Slemenik je bil Toni edini sin. Imel pa je še po materi dva pol brata, ki pa sta že oba odšla k zadnjemu počitku. Po končani osnovnošolski obveznosti se je učil za poklic mizarja pri svojem očetu. Po odsluženju vojaške obveznosti se je kot mizar zaposlil v Tovarni usnja Slovenj Gradca.

Leta 1955 je sklenil zakonsko zvezo v Šmartnem z Ivico in si ustvaril svoje ognjišče. Zakon sta dopolnila dva sinova. Ker v zakonskem življenju ni bilo medsebojnega razumevanja, sta zakon razvezala in je Toneta pot življenja pripeljala v Črno leta 1959, kjer se je zaposlil v krajevni mizarski delavnici. V letu 1961 pa je dobil zaposlitev pri Gozdni upravi Črna, najprej kot mizar, a pozneje kot merilec lesa pri kamionih. V začetku osemdesetih let je bil operiran na žolču in je za posledicami bolezni bil konec leta 1982 invalidsko upokojen.

V Črni pa je leta 1961 za skupno življenje ponudil roko Ani Černeck. Družino so združevali še njen sin in tri hčere, ki so izgubili očeta v prometni nezgodi. Materialno je pomagal otrokom, da so se izsolali in si danes lahko sami služijo svoj kruh. V letu 1970 pa sta doživela materinsko srečo s hčerko Karolino.

Klub upokojenih koroških
gozdarjev - sekcija Črna

Toneta smo poznali kot marljivega in pridnega delavca ter dobrega prijatelja. Poleg rednega dela v službi je rad opravljal usluge mizarskih del. Ta dela je znal mojstrsko opraviti. Kot merilec lesa je bil sposoben in marljiv delavec. Ni bilo redkih dnevo, da smo ga srečali na delu zjutraj ob svitu ali pa pozno na večer. Zato je bil vedno njegov pozdrav "ZDRAVO IN ZBOGOM", da se ni oziral na dnevni čas.

Po njegovi naravi smo ga cenili kot dobrega človeka in prijatelja. Vedno je znal za dobro besedo razvedriti vsakogar. Vsakomur je rad pomagal pri vseh delih, dokler mu je še dopuščalo zdravje. Bil je poln dobrote, poštenja in plemenitosti, a toliko skromen. S svojo skromnostjo v življenju, a prijateljskim in prisrčnim odnosom do človeka, narave in okolja, v katerem je živel, si je ustvaril lik svoje osebnosti. Radi se ga bomo spominjali in ponosni smo nanj.

Bolezen pa ga je mnogo prerano odrgala od dela in ustvarjanja in je odšel v večni sen, kjer ne bo več boleznin in ne gorja.

V številnem spremstvu svojcev, sorodnikov, sosedov, prijateljev in znancev smo ga pospremili na njegovi zadnji poti v Črno 16. junija 1994, kjer je ostalo del njegovega življenja in dela. S koroških gora in gozdov šumijo hladne sape svoje neizpeto večno pesem, kamor ga je vodila pot ob soncu, dežju in snegu, da je opravljal svoje poslanstvo v mnogo prekratnem življenju.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi dragega moža, očeta, dedija in brata

MIHA SUŠECA
Plevnikovega očeta iz Brd

se vsem, ki so ga spremljali na zadnji poti, mu darovali vence, cvetje, sveče in darovali za svete maše, najlepše zahvaljujemo. Iskrena hvala vsem, ki so nam kakorkoli pomagali v težkih trenutkih. Hvala tudi prim. dr. Nadu Vodopiji, za več letno skrb in zdravljenje, zdravnikom in strežnemu osebju bolnišnice Topolšica, gasilcem Gasilskega društva Turiška vas za spremstvo, govornikom za poslovljne besede slovesa, pevcem za zapete žalostinke ter g. kaplanu Petru Žaklju za pogrebni obred.

Žalujoci: žena Fanika, otroci Drago, Srečko, Dani in Sonja z družinami,
bratje Ivan, Avgust, Albert, Stanko in sestra Trezika.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi dragega moža, očeta, dedija in pradedija

ANTONA MAČKA

se iskreno zahvaljujemo vsem znancem, sosedom in prijateljem za vso darovano cvetje in sveče. Hvala za vsa izrečena sožalja in kakeršno koli pomoč. Posebna hvala dr. Ani Fajmut, Gozdarstvu Črna, godbi Rudnika Mežica, pevcem iz Črne. Hvala g. Kremzerju in g. župniku Antonu Vrisku.

Žalujoci: Ana in otroci z družinami

KMEČKA DRUŽBA

od 1. avgusta

lahko po vsej Sloveniji zamenjate certifikate za delnice Kmečkega sklada 1 d.d.

NA KOROŠKEM:

HKS Slovenj Gradec, v njegovih izpostavah v Prevaljah, Dravogradu, Radljah ob Dravi, Vuzenici in Šentilju - Meslinja ter na vseh poštah.

Kmečka družba za upravljanje investicijskih skladov d.d., Miklošičeva 4, Ljubljana, tel.: 061/ 132 60 47.

CERTIFIKATI

KMEČKA DRUŽBA

vestno in pošteno

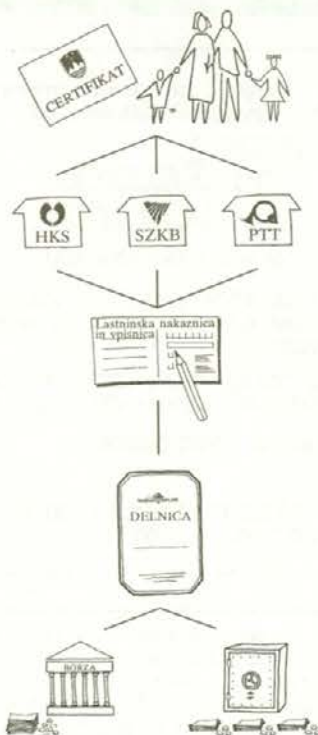
svoj certifikat lahko zaupate Kmečki družbi.

V Kmečki družbi bomo s tako zbranimi certifikati premišljeno in gospodarno kupovali delnice perspektivnih in strateško pomembnih podjetij iz vse Slovenije, s čimer bomo zagotovili, da bo vaš certifikat varno in donosno naložen.

Zaupajte strokovni, sposobni in izkušeni ekipi Kmečke družbe in vestno ter pošteno bomo izpolnili vaša pričakovanja.

Kmečka družba za upravljanje investicijskih skladov d.d., Miklošičeva 4, Ljubljana, tel.: 061/ 132 60 47.

CERTIFIKATI

KZHK S

KOROŠKA ZADRUŽNA HRANILNO KREDITNA SLUŽBA p.o.

SLOVENJ GRADEC, CELJSKA CESTA 7
TELEFON: 0602/42-341, 42-344, 43-193
TELEFAX: 0602/43-301

Vloge	Na mesec (31 dni)	Na leto
Vloge na vpogled, tekoči in žiro računi	0,66%	8,05%
Vloge, vezane 1 mesec (31 dni)	1,52%	19,43%
Vloge, vezane 3 mesece (91 dni)	1,68%	21,71%
Vloge, vezane 6 mesecev (181 dni)	1,84%	23,98%
Vloge, vezane 12 mesecev (366 dni)	2,00%	26,26%
Vloge, vezane 24 mesecev	2,08%	27,40%
Vloge, vezane 36 mesecev	2,23%	29,67%
Kratkoročni krediti kmetom, dovoljen limit TR	2,68%	36,50%
Nedovoljen limit TR	3,38%	47,87%

Od 1. junija 1992 dalje je, ne glede na število dni v mesecu, enomesečna vezava 31 dni, torej jo je mogoče dvigniti 32 dan.

Direktorica
Magdalena KORENT, oec.

Med gosti, ki so prišli na srečanje na Graško goro sta bili tudi Štefka Kučan in ministrica za delo, družino in socialo Rina Klinar. Ker sta bili na Graški gori prvič, sta bili nad lepotami nadvse navdušeni, mimogrede pa sta obiskali mladega Metulovega kmeta Draga Sešla. Po sproščenem pogovoru pa je F. Jurač napravil tale posnetek za spomin.

SREČANJE NA GRAŠKI GORI

Na Graški gori - gori jurišev je bilo srečanje borcev 14. divizije, borcev 3. bataljona III. VDV brigade, borcev Koroškega odreda, aktivistov OF šaleško-mislinskega odreda, veteranov vojne za Slovenijo ter članov ZZB NOB Velenja in Slovenj Gradca. Vsem zbranim na Graški gori je spregovoril general Ivan Dolničar, predsednik ZZB NOB Slovenije, zatem pa so domačini pripravili bogat kulturni program. F.J.

Folklorna skupina iz Podgorja med nastopom na Graški gori.

ZAVAROVALNICA · MARIBOR, d.d.

POSLOVNA ENOTA ZA KOROŠKO
SLOVENJ GRADEC
 POHORSKA CESTA 15
 - avtobusna postaja -
 telefon: 0602 41-591, 41-813
 telefax: 0602 41-814

PREDSTAVNIŠTVA:

RADLJE, tel. 71-138
 RAVNE, tel. 21-346
 DRAVOGRAD, tel. 84-079

SKLEPANJE UGODNIH ŽIVLJENJSKIH
 RENTNIH ZAVAROVANJ

AVTOMOBILSKO KASKO ZAVAROVANJE
 BREZ DOPLAČILA ZA KRAJO VOZILA

SKLEPANJE KMETIJSKIH ZAVAROVANJ V PAKETU

ZAVAROVALNICA Z NAJDAJŠO TRADICIJO
 IN NAJVEČJIM ŠTEVILOM ZAVAROANCEV
 NA KOROŠKEM.

ŽIVLJENJE GRA NAPREJ IN MI Z VAMI

FIDES podjetje za trgovino in posredništvo d.o.o.

Dravograd, Dobrava 26

TRGOVINA

**Sava
 Kranj**

NA MEŽI V DRAVOGRADU

INFORMACIJE
 NA TEL.
 0602 83-424

VAM NUDI PO NAJUGODNEJŠIH CENAH VSE VRSTE
 TRAKTORSKIH GUM, KLINASTIH JERMENOV IN AVTOPLAŠČEV
 ZA VSE VRSTE VOZIL.

NA RAZPOLAGO SO TUDI OSTALI IZDELKI IZ PROGRAMA **SAVA**:
 TEHNIČNE GUME VSEH DIMENZIJ, CEVI IN LEPILA TER SKAJ.

MOŽNOST PLAČILA V VEČ OBROKIH!

DELOVNI ČAS;
 DNEVNO OD 9.00 DO 12.30 IN OD 13.30 DO 17.00,
 OB SOBOTAH OD 9.00 DO 11.00

VIHARNIK izdaja Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec, p.o. Uredniški odbor: Ida Robnik, Majda Klemenšek in Gorazd Mlinšek. Urednica: Ida Robnik, lektorica: Majda Klemenšek. Tehnični urednik: Bruno Žnideršič. Naklada: 1900 izvodov. Tisk: TGP CODA PRESS, Maribor. Dovršitev: GZP MARIBORSKI TISK, Maribor, 1994. - Besedila niso lektorirana. Na podlagi mnenja Ministrstva za informiranje z dne 30. 1. 1992 je VIHARNIK proizvod informativnega značaja iz 13. točke tarifne številke 3, za kar se plačuje petodstotni davek od prometa proizvodov.